

Panorama knih

Eva Lukavská: „Zázračné reálno“ a magický realismus. Alejo Carpentier versus Gabriel García Márquez.*

V roce 2003 se na knižním trhu objevila pouťavá práce Evy Lukavské sledující problematiku „zázračného reálna“ a magického realismu na stěžejních dílech dvou latinskoamerických spisovatelů, Kubánce Aleja Carpentiera a Kolumbijce Gabriela Garcíu Márqueze.

Autorka v úvodu knihy upozorňuje, že cílem bylo pokusit se objasnit podstatu pojmů „zázračného reálna“ a magického realismu a „vyřešit problém jejich vzájemného vztahu“ (s.7), nikoli sepsat monografie spisovatelů. Zamýšlí se nad tím, jakou funkci tyto pojmy zastávají. Mohou být chápány jako literární směry či žánry anebo je jejich vymezení daleko širší, mají odlišné významy anebo jsou zcela totožné?

„Zázračné reálno“ poprvé formuloval sám spisovatel Alejo Carpentier v Předmluvě ke svému románu *Království z tohoto světa* v roce 1949. Chápe jej jako „jediný zdroj, z něhož může literatura vznikat“ (s.15). Naproti tomu se termín magický realismus poprvé objevil v pojednání o evropském postexpresionistickém malířství u německého kritika výtvarného umění Franze Roha. Jak se význam pojmu dále vyvíjel, jak se dostal do Latinské Ameriky a jaká jeho pojetí zastávali jednotliví spisovatelé a literární kritici (např. Ángel Flores a Luis Leal), můžeme sledovat v první kapitole recenzované knihy.

V další části knihy Eva Lukavská srovnává magický realismus a „zázračné reálno“. Oba autoři pojímají americkou skutečnost jako „zázračnou“, ale liší se názorem na to, jak je možné tuto skutečnost uchopit. Podle Carpentiera je předpokladem k vidění „zázračného“ umělcova víra v existenci „zázračna“, García Márquez tvrdí, že mýty, legendy a pověry lidí v Latinské Americe jsou přirozenou součástí jejich každodenního života.

Následuje podrobná analýza Carpentierových románů, přičemž hlavní důraz je kladen zejména na jeho první tři díla. Eva Lukavská zde aplikuje koncepcce Mircea Eliadeho, zvláště dichotomii posvátné-světské a pojetí iniciace, jež dále rozvádí a vysvětluje v kontextu Latinské Ameriky. Ve čtvrté kapitole *Království z tohoto světa* autorka nachází symboly mytického konce světa, jež dokládá na mnoha příkladech. Za vrcholné dílo „zázračného reálna“ považuje třetí román *Ztracené kroky*, jehož hlavní myšlenkou je cesta k počátku lidských dějin, návrat do původního světa.

U Garcíi Márqueze stojí v centru autorčina zájmu jeho „cyklus o Macondu“, spadající do prvního období spisovatelovy tvorby, jež uzavírá jeho nejslavnější román *Sto let samoty*. V románech mimo jiné sleduje narativní postupy, zaměřuje se zejména na anticipaci, opakování, zrcadlovou symetrii a zabývá se rovněž symbolikou.

Eva Lukavská nabízí čtenářům jiný možný pohled na hispanoamerickou „novou“ prózu. V románech hledá symboly, zabývá se symbolikou dnů, čísel a kapitol a za nejdůležitější považuje vztah mezi historií a mýtem, jenž je podle ní „jedním z určujících a nosných znaků Carpentierova „zázračného reálna“, a magického realismu Gabriela Garcíi Márqueze“ (s.156). V závěru definuje společné znaky a rozdíly obou pojetí. Tato kniha jistě přiměje čtenáře, aby si přečetli i některá méně známá díla výše zmíněných spisovatelů anebo aby se podívali na již přečtené romány jiným pohledem.

R. ČADOVÁ

* Host, Brno 2003, 198 stran.

Brno Studies in English (ročník 2004)*

Třicátý ročník *Brno Studies in English* (2004) přináší jak práce lingvistické a translatické, tak literárněvědné a kulturní studie. Sborník zahajuje vzpomínka na docentku Lidmilu Pantůčkovou. Věra Pálenská připomíná její odborné zaměření na W.M. Thackerayho, zejména jako literárního kritika, a na vliv anglické a americké literatury na českou literaturu a kulturní život 19. století.